Justitieutskottets betänkande

1977/78:16

med anledning av motion om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten

Motionen

I motionen 1976/77:330 av Barbro Engman (s) och Lars Ulander (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning i syfte att effektivt bekämpa den ekonomiska brottsligheten i enlighet med motionens intentioner.

Motionärerna uppger att den mest frekventa och betydelsefulla ekonomiska brottsligheten omfattar bl. a. ocker (illegal låneverksamhet, hyresocker), prostitution, illegalt spel (bookmaking, illegal verksamhet i spelhålor och med enarmade banditer), narkotikahandel, häleri, skattefusk och valutabrott. Med utgångspunkt bl. a. i reportage i massmedia under senare år påpekar motionärerna vidare att handel med hyresfastigheter, finansiering av fastighetsaffärer och handel med verkstadslokaler, bilhandlarlokaler och kontorslokaler är en del i komplexet med ekonomisk brottslighet. Motionärerna påtalar det missbruk som består i att personer som driver verksamhet i aktiebolagsform gång på gång låter sina bolag gå i konkurs. I motionen påpekas vidare att den samhälleliga kontroll- och registreringsapparaten inte fungerar tillfredsställande i sådana sammanhang som vid konkurser, bolagsrättsliga transaktioner och fastighetsöverlåtelser. Motionärerna påpekar det samband som råder dels mellan olika led i den organiserade ekonomiska brottsligheten, dels ock mellan den mera vardagliga brottsligheten och den ekonomiska brottsligheten. Motionärerna framhåller att den polisiära spaningsverksamheten försvåras bl. a. därför att kontrollmöjligheterna är begränsade och därför att polisorganisationen är helt inriktad på att bekämpa brottsbalksbrott. Verksamheten försvåras också av bristande utbildning och erfarenhet när det gäller den nya typen av brottslighet.

Samhällets åtgärder måste enligt motionärerna anpassas till det förhållandet att det många gånger råder ett samband mellan brottslighet av olika slag och att det nästan alltid finns någon med en seriös yttre fasad som tar en del av förtjänsten på den brottsliga verksamheten. Enligt motionärerna finns det uppgifter som tyder på att den ekonomiska brottsligheten i Sverige årligen omsätter mellan 10 och 15 miljarder kr. Enligt motionärerna är det nödvändigt att göra en bred översyn av möjligheterna att förebygga, avslöja och beivra grova ekonomiska brott. Målet bör vara – uttalas det i motionen – att skapa sådana bestämmelser och regler att olika myndigheters och institutioners kontroll- och övervakningsuppgifter på ett effektivt sätt bidrar härtill.

Uppgifter i anslutning till motionen

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med att riksdagen tidigare behandlat olika frågor om åtgärder mot brottsligheten i allmänhet har även uppmärksammats förekomsten av sådan brottslighet som berörs i motionen. Här kan nämnas prop. 1973:115 med förslag till åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen grundade på brottskommissionens betänkande Ds Ju 1973:5. Vid behandlingen av propositionen tillstyrkte utskottet förslag att polisiära förstärkningar borde inriktas bl. a. på försök att komma till rätta med vissa slag av brottslighet som framstått som särskilt oroande: grova vålds- och narkotikabrott, koppleri och annan brottslighet som kan förekomma i anslutning till sexklubbar och poseringsateljéer, häleriverksamhet och grova bedrägeri- och skattebrott (JuU 1973:26). Åtgärder mot olika former av internationell och organiserad brottslighet diskuterades också i utskottets betänkanden JuU 1974:33 i anledning av motioner om åtgärder mot internationell brottslighet, m. m. och JuU 1975:16 i anledning av motion om åtgärder mot narkotikabrottsligheten m. m. Utskottet hänvisar till dessa betänkanden. I årets budgetproposition (prop. 1976/77:100 bilaga 5) föreslogs förstärkningar av polisens spanings- och utredningsverksamhet bl. a. för bekämpande av den organiserade, grövre ekonomiska brottsligheten. Vid riksdagsbehandlingen konstaterade utskottet (JuU 1976/77:27) att vid sidan av narkotikabrottsligheten även andra former av grov brottslighet, bl. a. den ekonomiska brottsligheten, hade utvecklats på ett ytterst oroande sätt. Utskottet biträdde regeringens förslag om medel för ett betydande antal nya polismanstjänster avsedda att sättas in i kampen mot narkotikabrottsligheten och annan grövre brottslighet.

Den 2 juni 1977 besvarade justitieministern i riksdagen en fråga av Barbro Engman om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten. Utskottet hänvisar till riksdagens protokoll 1976/77:147.

Rikspolisstyrelsens arbetsgrupp mot organiserad brottslighet (AMOB)

I september 1976 tillsatte rikspolisstyrelsen en arbetsgrupp med uppgift att utreda hur det polisiära arbetet med den organiserade och ekonomiska brottsligheten lämpligen borde bedrivas (AMOB).

I arbetsgruppens direktiv betonades att man främst borde se över behovet av ändrad organisation inom polisen och hur samarbetet mellan polisen och bl. a. åklagar- och skattemyndigheterna skulle kunna förbättras. Arbetsgruppen borde också granska behovet av annan och mer specialiserad utbildning av polisen samt påpeka luckor i lagstiftningen på det aktuella brottsområdet. I arbetsgruppen har ingått representanter för rikspolisstyrelsen, riksåklagaren, riksskatteverket, riksbanken och de lokala polismyndigheterna samt kriminologisk expertis.

Till fullföljande av sitt uppdrag avlämnade arbetsgruppen i maj 1977 en rapport, Organiserad och ekonomisk brottslighet i Sverige, Ett åtgärdsförslag.

AMOB genomförde en kartläggning av den organiserade och ekonomiska brottsligheten i landet. Uppgifter om den aktuella kända brottsligheten på området samlades in från de större polismyndigheterna, vissa åklagar- och skattemyndigheter, kronofogdarna, tullen m. fl. berörda myndigheter. Man vände sig också till ett tiotal av medlemsländerna i den internationella kriminalpolisorganisationen (INTERPOL).

AMOB konstaterar i rapporten att sammanställningen av de olika myndigheternas uppgifter visar på en mycket omfattande och utbredd kriminalitet.

Koncentrationen av denna brottslighet till de tre storstäderna var markerad men ej i den utsträckning som AMOB förväntade sig. Enligt det insamlade materialet tycktes det mer berättigat att tala om vidare regioner med högre brottslighet där centrum i regionerna utgjordes av städerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Utöver detta fanns relativt utförliga uppgifter som avsåg Jönköping/Huskvarna liksom Kalmar i Småland samt Norrköping/Linköpingsområdet i Östergötland. Data från Norrland var ej av denna omfattning men antydde dels en viss brottskoncentration till Sundsvall, Umeå och Luleå, dels starka samband mellan ekonomisk brottslighet (svart och grå handel med företag, fastigheter, arbetskraft etc.) i dessa områden och bl. a. Västsverige och Stockholm.

Vad beträffar den organiserade brottsligheten i fasta lokaler (koppleri, spel-, klubbverksamhet etc.) tycktes enligt AMOB koncentrationen till storstäderna vara starkare än för den ekonomiska kriminaliteten av skatte- och valutakaraktär. Kartläggningen visar att det f. n. finns ca 500 bordeller, ett hundratal illegala spelklubbar och ca 200 illegala spritklubbar i hela landet. Den ekonomiska omfattningen av dessa verksamheter är mycket stor. Försiktiga beräkningar pekar enligt AMOB på att det organiserade kopplerict samt illegalt spel och annan illegal klubbverksamhet f. n. omsätter minst 600 miljoner kr. per år här i landet. Den totala omsättningen för det organiserade brottsområdet (de ovan nämnda brottstyperna samt organiserat häleri m. m.) torde enligt rapporten ligga någonstans mellan en och två miljarder kr. per år.

AMOB konstaterar att fallen av riksomfattande eller mycket utbredda verksamheter är vanliga och i vissa fall mycket vanliga när det gäller den ekonomiska brottsligheten. Enbart de av polisen och andra myndigheter kända fallen av förmedling av grå arbetskraft anges i rapporten omfatta flera tusen arbetstagare på den svarta eller grå arbetsmarknaden. De kända fallen är starkt koncentrerade till vissa branscher. I fråga om fastighetsaffärer av spekulationskaraktär och med mer systematiska inslag av skatte- och annan brottslighet nämner AMOB ett par grupper av affärsmän (s. k. fastighetshajar) som har sin huvudsakliga verksamhet förlagd till Stockholm men på senare

tid också gjort omfattande inköp av fastigheter i Mellan- och Sydsverige. Också den illegala kreditgivningen tycks enligt AMOB i vissa fall ha en riksomfattande karaktär. Förutom svarta kreditinstitut med en utpräglad lokal anknytning finns det således enligt rapporten s. k. privatbankirer som förmedlar lån till hugade låntagare i hela landet. Vissa personella samband med affärsbankerna har också belagts bl. a. i Göteborg, Borås och Stockholm. Detsamma tycks enligt AMOB gälla den rådgivningsverksamhet som bedrivs av vissa revisorer och skattejurister i bolags-, skatte- och valutaärenden.

Den senare verksamheten anges också ha starka anknytningar till utlandet och då speciellt Schweiz och Liechtenstein. Kända fall av s. k. brevlådeföretag, valutasmuggling och andra illegala transaktioner med dessa länder uppges vara styrkta för praktiskt taget hela landet.

Vad beträffar de personella sambanden bekräftar de insamlade uppgifterna enligt AMOB att det finns enskilda personer eller grupper av personer som bedriver verksamhet på flera orter i landet. Så anges vara fallet bl. a. när det gäller koppleri, vadhållning och annan illegal klubbverksamhet. Starka samband har enligt rapporten också framkommit mellan verksamheter av detta slag och vissa s. k. fastighetshajar.

Vissa branscher utpekas särskilt i rapporten. Detta gäller bl. a. entreprenadverksamhet inom byggnads- och anläggningsnäringarna, handeln med fastigheter, begagnade kapitalvaror och skrot liksom restaurangnäringen. Enligt AMOB är det också påfallande ofta som de personer som nämns i materialet har sin verksamhet förlagd till flera av dessa branscher.

Den ekonomiska brottsligheten (svart och grå handel med arbetskraft, fastigheter, företag, krediter, kapital- och konsumtionsvaror etc.) synes enligt AMOB vara utomordentligt omfattande. Enbart de intäkter som genom dessa verksamheter årligen undanhålls beskattning torde enligt rapporten ligga omkring tio miljarder kr. per år. AMOB uppger att det finns flera hundra kända och aktuella fall av sådan brottslighet, i vilka brottsbeloppen överstiger en miljon kr.

Mot bakgrund av kartläggningen föreslår AMOB bl. a. att särskilda polisiära enheter inrättas i Stockholms, Göteborgs, Malmö och Sundsvalls polisdistrikt för bekämpning av den organiserade och ekonomiska brottsligheten samt att en särskild grupp inrättas vid rikskriminalen för samordning av dessa enheter. I enheterna föreslås skatterevisorer ingå. Det anges vara önskvärt att enheterna kan samarbeta med särskilt utsedda åklagare och taxeringsintendenter. Enheterna skall inte bara verka i de polisdistrikt där de är placerade utan även inom ett vidsträckt område kring dessa distrikt. För ändamålet föreslås att landet indelas i fyra regioner, en nordlig, en östlig, en västlig och en sydlig. Totalt bör ca 100 polismän och annan personal avdelas för verksamheten. Arbetsgruppen framhåller att det så småningom kan bli nödvändigt att inrätta sådana särskilda enheter även på andra håll i landet.

Vidare föreslår AMOB – mot bakgrund av att den organiserade och

ekonomiska brottsligheten kan antas röra synnerligen stora ekonomiska och samhälleliga värden – att rikspolisstyrelsen väcker frågan om en förutsättningslös granskning av de övergripande prioriteringsfrågorna inom kriminalpolisverksamheten, dvs. fördelningen av de nu tillgängliga spanings- och utredningsresurserna mellan konventionell förmögenhetsbrottslighet samt organiserad och ekonomisk brottslighet.

Frågan om behovet av särskild utbildning i hithörande frågor bör enligt AMOB hänskjutas till en partssammansatt arbetsgrupp. Slutligen föreslås i rapporten att rikspolisstyrelsen hos justitiedepartementet begär en övergripande granskning av lagstiftningsfrågorna på de områden som berörs av den organiserade och ekonomiska brottsligheten.

Rapporten överlämnades av rikspolisstyrelsen till chefen för justitiedepartementet med skrivelse den 30 juni 1977. I skrivelsen hemställde rikspolisstyrelsen att regeringen skall dels besluta att särskilda polisiära enheter inrättas i Stockholms, Göteborgs, Malmö och Sundsvalls polisdistrikt för att bekämpa organiserad och ekonomisk brottslighet, dels i samband med budgetarbetet ta upp frågan om prioriteringen mellan den traditionella brottsligheten, narkotikabrottsligheten samt den organiserade och ekonomiska brottsligheten, dels föranstalta om en övergripande granskning av lagstiftningsfrågorna på ifrågavarande brottsområde.

I beslut den 1 juli 1977 uppdrog departementschefen åt brottsförebyggande rådet (BRÅ) att närmare överväga frågorna angående former och riktlinjer för en sådan övergripande granskning – lämpligen inom ramen för BRÅ:s verksamhet – av berörd lagstiftning som rikspolisstyrelsen aktualiserat. I beslutet uttalar departementschefen bl. a. följande:

> Med hänsyn till den tänkta uppgiftens omfattning och komplexitet måste det starkt ifrågasättas om den lämpligen bör överlämnas till en särskild kommitté. Härtill kommer att många av de rättsområden som är aktuella redan är föremål för utredning. Som exempel kan nämnas konkursrätten, som ses över av konkurslagskommittén (Ju 1971:06). Denna har nyligen fått tilläggsdirektiv, som har direkt relevans i sammanhanget. Enligt dessa bör nämligen kommittén närmare överväga hur man från konkursrättsliga utgångspunkter kan stävja missbruk av konkursinstitutet. Vidare har utredningen (Ju 1976:04) för översyn av lagstiftning om förmögenhetsbrott att uppmärksamma de nya formerna av straffvärda beteenden på det ekonomiska området och kan med anledning härav komma att lägga fram förslag om ändringar eller tillägg till brottsbalkens bestämmelser om förmögenhetsbrott. Det förtjänar också att nämnas att en utredning om en eventuell reformering av det ekonomiska sanktionssystemet inom straffrätten f. n. prövar behovet av att kunna rikta ekonomiska sanktioner direkt mot juridiska personer. Ytterligare exempel kan ges på igångsatta eller planerade reformarbeten som kan vara av betydelse i detta sammanhang.
>
> Det bör vidare framhållas att flera andra särskilda grupper studerar frågor som hänger samman med organiserad och ekonomisk kriminalitet. Bl. a. har riksåklagaren och riksrevisionsverket tillsatt var sin arbetsgrupp. Här kan också nämnas BRÅ:s arbetsgrupp för skatte- och valutabrott.

Brottsförebyggande rådets överväganden angående lagstiftningsåtgärder mot den organiserade och ekonomiska brottsligheten

I yttrande till regeringen den 20 september 1977 redovisade BRÅ resultatet av sitt i föregående avsnitt nämnda uppdrag att överväga frågorna angående former och riktlinjer för lagstiftningsåtgärder mot den organiserade och ekonomiska brottsligheten.

I sitt yttrande konstaterar BRÅ att den organiserade och ekonomiska brottsligheten består av en mängd skiftande och komplicerade företeelser som rör olika samhällsområden. Gemensamt för dem är enligt BRÅ att de antingen utgör straffbara handlingar eller handlingar, som utan att vara straffbelagda, ändå bör motverkas på grund av sina ekonomiska och sociala skadeverkningar. BRÅ uttalar att lagstiftningen inte alla gånger har hunnit med samhällsutvecklingen på dessa områden. En samlad översyn av lagstiftningen försvåras av att det rör sig om ett mycket vidsträckt fält, allt från spelklubbsverksamhet till miljöbrott. Beträffande de riktlinjer som bör gälla för arbetet pekar BRÅ på frågor som rör rättssäkerhet och effektivitet samt samarbete mellan myndigheter. När det gäller att komma åt den ekonomiska brottsligheten med hjälp av lagstiftningen kommer inte bara frågor om kriminalisering in i bilden. Även andra medel kan enligt BRÅ prövas, t. ex. civilrättslig och förvaltningsrättslig lagstiftning samt normer av mer eller mindre utomrättsligt slag.

Vad beträffar formerna för en översyn av lagstiftningen menar BRÅ att det inte är meningsfullt att skapa ett organ vars storlek och form är fastställd från början. Det beror bl. a. på att kännedomen om den ekonomiska brottsligheten är begränsad. Sedan arbetet kommit i gång får den fortsatta verksamhetens inriktning anpassas efter de problem och nya frågor som tillkommer.

BRÅ anser det vara nödvändigt att arbetet bedrivs under parlamentarisk medverkan och att förslagen får en bred politisk förankring. En av de viktigaste uppgifterna blir att samordna det omfattande lagstiftningsarbete som bedrivs på området. En annan viktig funktion blir enligt BRÅ att förmedla kontakter mellan andra organ och myndigheter i de aktuella frågorna. Enligt yttrandet kan det i vissa fall vara lämpligt att utarbeta konkreta lagförslag medan det ofta kan vara tillräckligt att överlämna sådana frågor för behandling hos andra myndigheter.

Arbetet bör enligt yttrandet bedrivas inom BRÅ. För arbetet föreslår BRÅ en organisation som består av olika arbetsgrupper med avgränsade och konkreta arbetsområden. Organisationen bör enligt yttrandet bestå av en huvudgrupp – styrgrupp – med övergripande funktion samt tre arbetsgrupper. I styrgruppen bör finnas en företrädare för varje riksdagsparti. En av arbetsgrupperna skall i huvudsak syssla med skatte- och valutalagstiftningen. En annan arbetsgrupp skall arbeta med den lagstiftning som rör den organiserade brottsligheten av mer traditionellt slag. BRÅ föreslår vidare att man i en tredje arbetsgrupp undersöker bl. a. hur man kan motverka den

organiserade och ekonomiska brottsligheten genom verksamheter som styrs av t. ex. yrkesetiska normer.

Vissa frågor, t. ex. om den yttre och inre samhällsmiljön, kan enligt yttrandet inte direkt föras till någon av de föreslagna grupperna. BRÅ menar att dessa frågor är sådana att de i ett inledningsskede bör undersökas av en särskild utredare som knyts till styrgruppen.

BRÅ anser det vara för tidigt att redovisa särskilda tidsplaner för arbetet.

PM av en av RÅ tillsatt arbetsgrupp

I november 1976 tillsatte riksåklagaren (RÅ) en arbetsgrupp med uppdrag att undersöka möjligheterna att inom varje åklagarregion – med i princip oförändrad personalram – skapa bättre förutsättningar för att bekämpa främst den kvalificerade ekonomiska brottsligheten. I samband härmed uttalade RÅ bl. a. följande:

Kvalificerade former av ekonomisk brottslighet har under senare år kommit att bli ett allt större problem för de brottsbekämpande organen. Med hänsyn till de allvarliga konsekvenserna av denna brottslighet råder allmän enighet om att den bör ges hög prioritet i den brottsbekämpande verksamheten. I synnerhet gäller detta de former därav som riktar sig mot det allmänna. Vissa organisatoriska åtgärder har vidtagits för att mera effektivt kunna förebygga och bekämpa sådan brottslighet. Som exempel kan pekas på den kraftiga utbyggnaden av riksskatteverkets kontrollorganisation. Även åklagarväsendet har förstärkts i ett avseende. Antalet tjänster för länsåklagare för speciella mål har på några år ökat från en till fyra. Härigenom avlastas det regionala åklagarväsendet ett begränsat antal mål som avser speciella typer av brottslighet, inte sällan med riksomfattande förgreningar och i vilka det är nödvändigt att ha fortlöpande personliga kontakter med bl. a. riksbanken eller valutastyrelsen. Det stora flertalet mål om kvalificerad ekonomisk brottslighet måste dock handläggas inom det regionala och lokala åklagarväsendet.

Arbetsgruppen, som samarbetat med den av rikspolisstyrelsen tillsatta AMOB, har redovisat resultatet av sitt arbete i en promemoria den 12 september 1977, Åklagarverksamheten och den ekonomiska brottsligheten.

När det gäller spanings- och förundersökningsverksamheten i de ifrågavarande brottmålen anser arbetsgruppen att åklagaren bör inträda aktivt i brottsbeivrandet på ett mycket tidigt stadium och ta hand om ledningen av förundersökningen redan från början. Härigenom blir det enligt arbetsgruppen sörjt för att det nära samarbete som erfordras mellan polis och åklagare kommer till stånd. Arbetsgruppen föreslår ett utbildningsprogram för 25 åklagare. Utbildningen skall avse handläggning av kvalificerade ekonomiska brottmål. Vid sidan härav nämns kortare kurser i handläggning av skattemål samt möjligheten för åklagare att genom adjunktionstjänstgö-

ring i kammarrätt vinna ytterligare erfarenheter av hithörande materia.

Arbetsgruppen redovisar överväganden rörande de konsekvenser som kan väntas för åklagarväsendets del om polisväsendet enligt AMOB:s förslag ges ökade utredningsresurser. Arbetsgruppen framför också synpunkter på AMOB:s förslag om inrättande av särskilda polisenheter i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall.

Arbetsgruppen anser att ett mer kontinuerligt anlitande av särskild sakkunskap skulle få gynnsamma effekter vid utredningar i ekonomiska brottmål och föreslår att ett system med fast anknutna sakkunniga skall provas på försök. Till åklagarväsendet bör enligt arbetsgruppen knytas en revisor till envar av åklagarmyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Arbetsgruppen pekar vidare på de olägenheter som har uppstått i skattebrottmålen till följd av de långa handläggningstiderna hos taxerings- och beskattningsmyndigheterna samt föreslår att den uppkomna situationen påtalas för regeringen.

Arbetsgruppen anser det vara angeläget att vinna erfarenheter av den ekonomiska kriminaliteten, vilken uppträder i delvis nya former och föreslår därför att en "uppföljningsgrupp" skall knytas till RÅ:s kansli. Till gruppen bör kunna knytas representanter för polisen, tullen, skatteväsendet och riksbanken samt rättsvetenskaplig och annan expertis. Gruppen bör ha till uppgift att samla erfarenheter från de ekonomiska målen, analysera materialet och vidarebefordra informationen om det till fältarbetet. Den bör också påtala behovet av ändringar i lagstiftningen.

Sedan promemorian lagts fram har RÅ tagit kontakt med rikspolisstyrelsen för uppläggningen av polis- och åklagarverksamheten på området. RÅ har också tillsatt en sådan "uppföljningsgrupp" som föreslogs i promemorian. På grundval av förslagen i promemorian har vidare fattats beslut om kvalificerad utbildning av ett antal åklagare. Utbildningen skall påbörjas i januari 1978.

Regeringsbeslut och överväganden inom regeringens kansli

De förslag rörande lagstiftningsåtgärder som upptas i BRÅ:s yttrande den 20 september 1977 har övervägts inom regeringens kansli. Genom beslut den 8 december 1977 har regeringen uppdragit åt BRÅ att föranstalta om en översyn av lagstiftningen mot den organiserade och den ekonomiska kriminaliteten. Enligt regeringsbeslutet bör översynen ske i former som i allt väsentligt överensstämmer med vad BRÅ föreslagit i yttrandet.

Rikspolisstyrelsens skrivelse till regeringen den 30 juni 1977 och AMOB:s rapport innehåller – vid sidan av förslag i frågan om lagstiftningsåtgärder – flera förslag som är av mera organisatorisk natur och som berör verksamheten inom olika myndigheter. Enligt vad utskottet inhämtat övervägs förslagen – efter sedvanlig remissbehandling – i det nu pågående budgetarbetet.

Utskottet

I motionen 1976/77:330 yrkas att riksdagen hos regeringen skall begära en utredning i syfte att effektivt bekämpa den ekonomiska brottsligheten i enlighet med motionens intentioner. Som exempel på förfaranden som kan betecknas som ekonomisk brottslighet anger motionärerna ocker, prostitution, illegalt spel, narkotikahandel, häleri, skattefusk och valutabrott. Vissa fastighetsaffärer anges vara en del i komplexet. Motionärerna pekar på det samband som råder mellan olika led i den organiserade ekonomiska brottsligheten och mellan den mera vardagliga brottsligheten och den ekonomiska brottsligheten. Samhällets åtgärder måste enligt motionärerna anpassas till detta samband och till det förhållandet att det nästan alltid finns någon med en seriös yttre fasad som tar en del av förtjänsten på den brottsliga verksamheten. Motionärerna efterlyser sådana regler att olika organs kontroll- och övervakningsuppgifter effektiviseras i kampen mot den grova ekonomiska brottsligheten. Enligt motionärerna måste det göras en bred översyn av möjligheterna att förebygga och beivra denna brottslighet.

Den starkt oroande utvecklingen av den organiserade och ekonomiska brottsligheten har på senare tid tilldragit sig allt större uppmärksamhet i den allmänna debatten. Som framgår av redogörelsen i det föregående har flera olika myndigheter på rättsvårdens område vidtagit åtgärder i syfte att effektivisera samhällets åtgärder mot de aktuella företeelserna. Utskottet vill särskilt hänvisa till det förut nämnda arbetet inom rikspolisstyrelsen och brottsförebyggande rådet (BRÅ) samt till det översynsuppdrag som regeringen i dagarna lämnat BRÅ.

Av föreliggande material framgår att viss oklarhet råder om vilka företeelser som skall anses rymmas under begreppen ekonomisk och organiserad brottslighet samt att man i den allmänna debatten dit stundom hänfört förfaranden som f. n. inte är kriminaliserade. Klart är emellertid att de former av brottslighet som det här är fråga om typiskt sett är svåra att avslöja och mycket komplicerade att utreda och beivra. Brottsligheten är också ofta sådan att den medför synnerligen allvarliga sociala och samhällsekonomiska skadeverkningar. Mot denna bakgrund vill utskottet i linje med önskemålen i motionen understryka att det är mycket angeläget att samhället sätter in kraftfulla åtgärder för att möta den organiserade och ekonomiska brottsligheten. Enligt utskottets mening måste det bli fråga om en rad skiftande åtgärder på många olika områden.

Vad som här först faller i ögonen är naturligtvis mera omedelbara satsningar på resursförstärkningar och övergripande åtgärder för att åstadkomma bl. a. organisatoriska förbättringar, vidgat samarbete och fördjupad utbildning inom de rättsvårdande myndigheterna. Frågor om ökade insatser i dessa hänseenden övervägs f. n. i regeringens kansli inom ramen för arbetet på nästa års budgetproposition. Enligt utskottets mening måste dessa frågor därvid ges en hög prioritet.

Lika angeläget som det är att åtgärder av nu nämnt slag vidtas för att öka effektiviteten i kampen mot den organiserade och ekonomiska brottsligheten är enligt utskottets mening att det genomförs en allmän översyn av den lagstiftning som har anknytning till de aktuella förfarandena. Ett särskilt skäl för en sådan översyn utgör det nyss nämnda förhållandet att viss oklarhet råder om vilka företeelser som skall anses falla under begreppen ekonomisk och organiserad brottslighet. Utskottet ser med tillfredsställelse att regeringen i dagarna uppdragit åt BRÅ att föranstalta om en översyn av lagstiftningen beträffande sådan brottslighet.

Av vad utskottet anfört framgår att de frågor som tas upp av motionärerna redan har aktualiserats i regeringens kansli samt att regeringens överväganden lett fram till att ett beslut i ärendet nyligen har fattats medan ytterligare ställningstaganden är att vänta inom kort. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen är därför enligt utskottets mening ej påkallad.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1976/77:330.

Stockholm den 13 december 1977

På justitieutskottets vägnar
BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Bertil Johansson (c), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Gunde Raneskog (c), Kerstin Andersson i Kumla (s), Håkan Winberg (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Svea Wiklund (c), Gunilla André (c), Helge Klöver (s) och Bonnie Bernström (fp).